

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 23 november 2007

Mål nr

B 3773-07

KLAGANDE

1. EAY

Ombud och offentlig försvarare: Advokat SS

2. FOR

Ombud och offentlig försvarare: Advokat ÅB

MOTPARTER

1. Allmän åklagare

2. BD

3. RJ

Ombud och målsägandebiträde: LB

4. Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

5. Swedbank AB
105 34 Stockholm

Ombud: LB

SAKEN

Rån m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Nedre Norrlands dom den 4 september 2007 och beslut den 15 augusti 2007 i mål B 715-07

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att tingsrätten förfarit riktigt när vittnesförhöret med AJ tilläts.

Högsta domstolen meddelar inte prövningstillstånd i de delar EAY och FOR ansökan därom förklarats vilande. Hovrättens dom står därmed fast.

För biträde åt EAY i Högsta domstolen tillerkänns SS ersättning av allmänna medel med tvåtusensexhundrafyrtio (2 640) kr, avseende arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 528 kr.

För biträde åt FOR i Högsta domstolen tillerkänns ÅB ersättning av allmänna medel med tvåtusensexhundrafyrtio (2 640) kr, avseende arbete. Denna kostnad skall stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 528 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Sedan EAY och FOR överklagat hovrättens dom och dess beslut den 15 augusti 2007 har Högsta domstolen meddelat prövningstillstånd i frågan om AJ mot sin vilja bort förhöras som vittne i målet.

Riksåklagaren har bestritt ändring.

SKÄL

Den fråga som omfattas av det meddelade prövningstillståndet är om AJ enligt 36 kap. 3 § rättegångsbalken haft skyldighet att mot sin vilja vittna vid tingsrättens huvudförhandling i maj 2007, trots att hon och den tilltalade FOR har ett förhållande. AJ bor i Sundsvall och FOR i Täby, men AJ uppgav vid tingsrätten att de hade varit tillsammans över ett år och att hon hade besökt honom minst en gång i månaden samt att de inte var förlovade men planerade att flytta ihop och även att gifta sig. FOR har i målet lämnat samma uppgifter.

Av förundersökningsprotokollet framgår att AJ berättat att hon och FOR kom i kontakt med varandra i mars 2006. Därefter har hon hälsat på honom flera gånger i Stockholm. Under april månad 2006 bodde hon i hans

andrahandslägenhet i Täby över halva månaden. Första gången han besökte henne i Sundsvall var den 4 mars 2007. När de inte träffades hade de telefonkontakt med varandra.

I 36 kap. 3 § rättegångsbalken görs undantag från vittnesskyldigheten bl.a. för den som med part är eller har varit gift eller på liknande sätt är parten närstående. Det får anses stå klart att begreppet närstående – som infördes i paragrafen genom en lagändring år 1973 – har avsetts omfatta personer som är eller har varit sambor (jfr NJA II 1973 s. 328 ff.). Härmed måste numera jämföras situationer då två personer utan att vara sambor lever eller har levt i en fast parrelation med en praktisk och känslomässig bindning av inte obetydlig varaktighet (jfr NJA 2004 s. 97). Med hänsyn till att paragrafen har avsetts ta sikte på familjemässiga relationer måste också situationer då två personer har eller väntar barn tillsammans inbegripas. Vidare är att märka att paragrafen, fram till 1973 års lagändring, uttryckligen omfattade trolovade, och den måste fortfarande antas ta sikte på fall då två personer, utan att ha levt i en fast parrelation enligt vad som nyss sagts, genom ringväxling, annonsering eller på annat utåt iakttagbart sätt manifesterat en överenskommelse att ingå äktenskap eller partnerskap (jfr NJA II 1973 s. 332).

AJ och FOR är inte gifta eller sambor och deras förhållande kan på grundval av de uppgifter som de har lämnat inte anses ha haft sådan fasthet och varaktighet att det enligt det nyss anförda kan jämföras med ett samboförhållande. Det saknas visserligen anledning att ifrågasätta deras uppgift att de planerar att gifta sig, men denna avsikt hade vid tidpunkten för tingsrättens beslut inte kommit till uttryck på något sådant sätt som enligt det nyss anförda får krävas för att undantaget från vittnesplikten av det skälet skall anses till-

lämpligt. Att de inför förhandlingen i hovrätten har förlovat sig och växlat ringar kan inte påverka bedömningen av AJs vittnesplikt vid tingsrätten.

På grund av det anförda har tingsrätten förfarit riktigt när vittnesförhört med AJ tilläts. Anledning saknas att meddela prövningstillstånd beträffande målet i övrigt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Johan Munck (referent), Severin Blomstrand, Ann-Christine Lindeblad, Kerstin Calissendorff och Gudmund Toijer
Föredragande revisionssekreterare: Ove Nilsson